

Kostel na Makové hoře

Perla středního Povltaví

TEXT VÁCLAV BRATRYCH, FOTO AUTOR A ARCHIV

Nad Orlickou přehradou, kousek od Solenic se tyčí hora s poetickým názvem Maková. Místní krajinnou dominantu s výškou 544 metrů nad mořem a kostelem lze jen stěží přehlédnout.

Pojmenována nebyla po máku, jak by se dalo předpokládat, ale její název je pravděpodobně odvozen od slovního spojení „má-kovy“. A kovy tato žulová

hora ve svých útrokách opravdu skrývá, těžilo se zde v několika obdobích, ponejvíce zlato. U paty hory leží obec Smolotely, jejíž jméno je zřejmě odvozeno od pálení borového dřeva na smo-

lu. Pro obyvatele byla těžba vítaným zdrojem obživy.

Na tom, že dnes můžeme na Makové hoře obdivovat krásný stavební klenot, jakým je kostel sv. Jana Křtitele a Panny Marie Kar-

melské, má hlavní zásluhu zbožný Jan Felix Chanovský-Krasilovský z Dlouhé Vsi. Ten oslovil jednoho z členů významné italské stavitelské rodiny pobývajících v Čechách, Marka Antonína Canevalla, jenž kostel

v letech 1719–1722 spolu s přílehlým klášterem pro karmelitánské řeholníky postavil. Dne 5. října 1723 ho vysvětil biskup pražské arcidiecéze Jan Rudolf hrabě Špork, a to i přes nedostatky v podobě nedokončených

ambitů. Na hlavním oltáři byla vystavena soška Milostné Panny Marie škapulířské, kterou přinesli dva karmelitáni z hory Karmel a při té příležitosti zde založili škapulířské bratrstvo Panny Marie

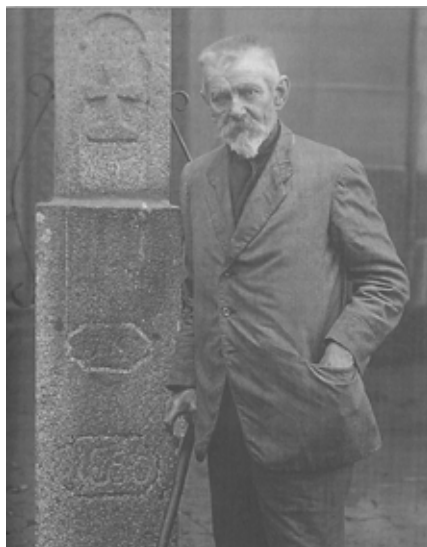
O sedm let později ovšem Jan Felix Chavnovský-Krasilovský ve věku 37 let zemřel, a protože bratrstvu nezanechal žádný kapitál, ambity zůstaly nedostavěny. Císař Josef II. škapulířské bratrstvo v roce 1785 zrušil. „Neměli bychom zapomenout zmínit faráře Vojtěcha Šrámka, který na vlastní náklady dal vystavět v roce 1877 dnes už neexistující křížovou cestu, na níž místní nebyli ochotni přispět. V roce 1883 zde došlo ke korunování Panny Marie Makovské. A důležitou událostí roku 1887 bylo vydání brožury o historii Makové s titulem **POPSÁNÍ POUTNÍHO CHRÁMU PÁNĚ SV. JANA KŘTITĚLE A MATKY BOŽÍ Z HORY KARMEL KRÁLOVNY SV. ŠKAPULÍŘE NA HOŘE MAKOVÉ V ČECHÁCH**, sepsané farářem Panochou,“ připomíná Alois Bučil, místostarosta Smolotel. V roce 1887 bylo na Makové hoře obnoveno škapulířské bratrstvo.

„Během první světové války byly pro válečné účely odebrány z kostela zvony a jen zázrakem podobnému osudu unikly varhany. Kostel dál chátral. . . Komunistický režim jeho stav vůbec nezajímal. Na Makové hoře v té době sloužil příležitostní mše i děkan František Bučil, který se veřejně zastal kněze Josefa Toufara, jenž byl umučen Státní bezpečností v souvislosti s tzv. Čihoštským zázrakem. Bučil byl za trestný čin sabotáže odsouzen k devíti letům vězení, v němž patrně na následky vazby zemřel,“ dodává Alois Bučil, jehož otec byl bratrancem děkana Bučila.

Po listopadové revoluci byl kostel několikrát vykraden a poškozen vandaly. Až po opravách a rekonstrukci (v roce 2000 byly do věží kostela vráceny dva nové zvony) začaly počty věřících a návštěvníků narůstat. Dnes už je obnovena tradice poutí na Makovou horu a kostel je veden jako památka I. stupně pod ochranou UNESCO.

Malíř a poustevník Josef Bosáček

V roce 1909 byl přeložen ze Skalky u Mníšku pod Brdy na Makovou horu kněz Vin-

■ Foto J. Bosáčka na Makové hoře, přibližně v roce 1933

cent Bosáček. Přišel sem spolu se svým bratrem Josefem, který se stal v poutním kostele kostelníkem a zvoníkem. Dvaapadesátiletý malíř Josef Bosáček se uchýlil ke svému bratroví poté, co plzeňský stavitel Rudolf Štech, u něhož pracoval skoro deset let, spáchal sebevraždu. O šest let starší bratr Vincent byl Josefovi vždy velmi blízký svým duchovním směřováním.

Josef Bosáček se nejprve vyučil pekařem. Výtvarné nadání rozvíjel v malířské škole tzv. „beuronského stylu“ v pražském klášteře Emauzy a pak studoval dekorativní a náboženskou malbu na pražské Akademii výtvarných umění u profesorů F. Sequense, A. Lhoty, J. Mařáka a M. Pirnera. Zde se seznámil s Mikolášem Alšem, s nímž od roku 1889 spolupracoval na realizaci fresek a sgrafit podle Alšových návrhů. Ze spolupráce dvou přátel vznikla díla v Praze, Písku, Rakovníku, Vsetíně, Protivíně, Strakonících, Hluboké nad Vltavou, Kladně a zejména v Plzni. Šlo o nejplodnější Bosáčkovo období, tehdy sám provedl výmalbu kaple sv. Ignáce na Svaté Hoře u Příbrami, oltářní obrazy (v kostelech sv.

Barbory v Lužné u Rakovníka, sv. Bartoloměje ve Volduchách u Rokycan, v Oseku u Rokycan) a výzdobu děkanských kostelů Narození Panny Marie ve Vodňanech a Klatovech.

Poslední Bosáčkovou malbou na Makové hoře byl **ŽEHNAJÍCÍ KRISTUS**, opět ve stylu beuronské umělecké školy – na počest Mikoláše Alše, kterého v Praze navštívil naposledy v roce 1913, půl roku před jeho smrtí. V této době byl kostel počtěn i významnou návštěvou: 7. srpna roku 1913 přijela baronka Marianna Siggelet ze Solnohradu a přivezla bratru Vincentovi z Říma medaili konstantinovského jubilea.

„O působení bratrů Bosáčeků na hoře se traduje, že zde za jejich časů fungoval tzv. čtyřnohý vodovod na Makovou. Byl to oslík určený k tahání vody, která na hoře nebyla. Měl na svých bocích připevněny dvě štoudve, ve vesnici došel k místní studni a čekal u ní tak dlouho, dokud mu někdo z lidí vodu do štoudví nenabral. Pak se vrátil do kláštera, neboť znal cestu na Makovou zpaměti,“ vypráví Alois Bučil. Po smrti bratra Vincenta na konci první světové války zůstal Josef na Makové jako poustevník. Žil ve farském chlévě a místo neopustil ani na prosby a přemlouvání příbramských přátel. Z Makové hory se nechal odvézt až v roce 1934 těsně před svou smrtí; skonal v příbramské nemocnici. (Je na místě vyzdvihnout úsilí a práci Jiřího Egermaiera, synovce Josefa Bosáčka, a Jarmily Štogrové, kurátorky výstav a autorky prací o Josefu Bosáčkovi, bez nichž by se o tomto malíři dodnes nevědělo.)

Magické místo

Maková jako posvátná hora přitahuje lidi i svým vzácným spojením pozemských a vyšších kosmických energií. Jde o magické místo a strávit zde noc znamená silný zážitek. Např. na stránkách Putující.cz je tomuto fenoménu věnován obsáhlejší příspěvek, popisující zážitky z ulehnutí na

■ Nové zvony ve věži kostela

■ Výmalba kaple sv. Ignáce na Svaté Hoře u Příbrami od Josefa Bosáčka, z let 1891–1892

■ Výhled z Makové hory

kámen s názvem „Děblovlo lože“ s vytesaným křížem, kousek pod vrcholem hory. Na Makové jsou prý tři místa se zvláštní energií – dvě se nacházejí přímo v barokním kostele a třetí nedaleko od kostela, v podobě asi 370 let staré borovice s obrázkem Madony a Jezulátka.

Každoročně se na svátek P. Marie Karmelské, tj. 16. července (nebo první neděle po něm), koná na Makové hoře pouť. Jde o jednu z největších poutí středního Povltaví. Dříve poutníci z okolí i ze vzdálenějších míst Čech i Moravy vždy v tisících oblehly vrchol kopce. Po čase se světské radovánky přesunuly do vesnice a v kostele na Makové se v poklidu slouží mše svatá. Zástupci obecního úřadu se v poslední době snaží více ctít duchovní tradici původní pouti a zvou tradiční výrobce a prodejce (řezbáře, kořenáře, kováře, pekaře ad.), jimž jsou vyhrazena nejlepší místa podél hlavní ulice

ve Smolotelích. V místních pohostinstvích jsou po celou dobu pouti (od pátku do neděle) pořádány světské zábavy a tančovačky s živou hudbou, hojností jídla i pití. „Vznikla Naučná stezka Smolotely, velmi profesionální výsledek projektu týmu šesti studentů Soukromého reálného gymnázia Přírodní škola v Praze-Letňanech, ve spolupráci s obyvateli Smolotel za podpory nadace Vodafone ČR. Měří přibližně 6,5 kilometru a má sedm zastávek s názvy Smolotelská náves, Barokní zámek, Historie 20. století v Smolotelech, Důlní činnost ve Smolotelech, Poutní místo Maková hora, Vývoj krajiny v okolí Smolotel, Mlýnská soustava na Líšnickém potoku a Osada Draha,“ doplňuje starosta. Velmi zajímavou trasu nabízí turistům červená značka. Začíná na Svaté Hoře u Příbrami, kam se můžete zajít podívat na výmalbu kaple sv. Ignáce od Josefa Bosáčka. Po třech kilometrech na

kopci za Jesenicí se turistům nabídne první pohledem na Makovou horu, ta se pak průběžně bude ukazovat po celý zbytek cesty. Poté, co turisté minou obec Dalská, kam Jan Drda umístil děj známé divadelní hry, přijdou do obce Draha, kde najdou tabuli již zmíněné Naučné stezky Smolotely, po níž dojdou až na Makovou horu. Kdo si chce během své návštěvy Makové hory prohlédnout kostel i zevnitř, může tak učinit před nebo po bohoslužbě, která se koná každou třetí neděle v měsíci od 14 hodin. Příležitost je také o makovské pouti, Velikonocích, Vánocích a dalších svátcích, bližší informace jsou uvedeny na webových stránkách obce Smolotely a tamní farnosti.

„Chodívám na Makovou rád. Posadím se na lavičku a užívám si krásné výhledy. Vždyť když je pěkná viditelnost, je vidět Klet, věže Temelína, zámek Orlík a celé Povltaví,“ uzavírá Alois Bučil. ✘

■ Poslední malbu **ŽEHNAJÍCÍ KRISTUS** provedl Josef Bosáček na Makové roku 1913.

■ První sgrafito Josefa Bosáčka dle Alšových návrhů v Ostrovní ulici v Praze, z roku 1889